

УДК 613.4.9 (Укр)

Криворучко О. – гр. ММ-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СЕСУАЛЬНІ ТРАДИЦІЇ КИЇВСЬКОЇ РУСИ

Науковий керівник: к.і.н., доцент Щигельська Г. О.

Kryvoruchko O.

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

SEXUAL TRADITIONS IN KYIVEN RUS

Supervisor: Ph. D, Associate Professor Shchyhelska H. O.

Ключові слова: сексуальні традиції, Київська Русь.

Keywords: sexual traditions, Kyiven Rus.

Усталені в різних народів норми сексуальної поведінки, включаючи її еротичний код і техніку, завжди співвідносяться з властивостями культури й конкретного способу життя. Прояви сексуальності і формування сексуальної ідентичності зумовлені особливостями взаємодії людей, способами інтерпретації тієї або іншої поведінки на основі існуючих зразків дій, адекватних етнокультурі й конкретному контексту.

У язичницькі часи наші предки ставилися до сексу як до цілком нормального явища і зайвою скромністю не вирізнялися. У працях візантійського історика VI сторіччя Маврикія Стратега, є згадки про те, що чоловіки й жінки зазвичай разом купалися голими і віддавалися у воді любовним утіхам. Особливо часто це відбувалося під час свят. У стародавніх слов'ян взагалі було безліч традицій, обрядів і ритуалів, пов'язаних з еротикою. Наприклад, у посівний період, щоб земля добре вродила, було прийнято працювати голими або займатися коханням прямо на полі [1].

Історики та антропологи доводять, що фалічні культи відігравали провідну роль у світогляді язичників. Практично всі статуї слов'янських Богів (капи) мали фалічну форму, тобто представляли собою стовп, на якому вирізувалося лице Божества та якийсь його атрибут: кільце, меч, ріг тощо. Верх капи був увінчаний князівською шапкою так, що загальна композиція статуї нагадувала фалос [2, с. 71].

До фалічних божеств слов'янського пантеону безсумнівно належить Ярило – бог весняного пробудження природи, родючості, плотської любові і статевих пристрастей. Назва його походить від кореня яр - “ярий” (себто затятий, шалений, сильний) та пов'язана з уявленнями про весняну родючість (яровий – у значенні “весняний, молодий, повний сил, пристрасний”). Слов'янське дієслово “ярити” має також значення “здійснювати статевий акт” [2, с. 73].

Етнографічні розвідки засвідчують, що шанування Ярила часто-густо мали еротичний характер та тривали іноді всю ніч. Наголошується, що на ці гуляння, подекуди звані ярилками (ярильним днем), молоді дівчата приходили “поженихатися”. На питання про те, ким був Ярила, відома відповідь: «Він, Ярила, любов дуже схвалював». Про ступінь впливу сексуальності на язичницький світогляд слов'ян говорять дані мовознавства. Так, слов'янська назва чоловічого статевого органу – гоіло - походить від дієслова гоїти «живити, дарувати життя». Порівняйте з українським “загоювати” [2, с. 73]. Фалічним символізмом було наповнене і святкування давніми слов'янами часу літнього сонцестояння – свята Купайла [2, с. 75]. Сексуальність довгий

час (аж до XII століття) асоціювалася у наших предків зі святом, сміхом співами і музичним супроводом.

За часів Київської Русі дошлюбні відносини не заборонялися, слов'янська молодь ще до заміжжя розважалася груповим сексом під час свят, це було повсюдним явищем. Ібрагім ібн Якуб, мавританський єврей із Кордови, який відвідав землі слов'ян у середині X століття, зазначав що і від юнаків і від дівчат вимагалася наявність сексуального досвіду ще до весілля. Якщо чоловік одружується з дівчиною і виявляє що вона не займана, то каже їй: «Якби в тобі було щось хороше, то чоловіки б тебе хотіли й ти в напевно знайшла когось, хто зняв би твою цноту». Потім він відправляє її назад і стає вільним від неї [3, с. 49-50].

Також з деяких історичних джерел ми можемо дізнатися, що цілком нормальним серед наших предків було двоєженство або багатоженство. Наприклад, у літописі «Повість минулих літ» говориться: «А радимичі, і вятичі, і сіверяни мали загальний звичай: жили в лісі... і шлюбів у них не було, але влаштовували ігрища між селами, і сходилися на ці ігрища, і тут умикали собі жінок за змовою з ними... мали ж по дві і по три жони». Підтверджує цей факт і візантійський історик Прокопій Кесарійський. У своїх працях він розповідає про устрій життя знатних і заможних осіб Київської Русі. Як він стверджує у Володимира I Святославовича, який хрестив Русь, їх було дванадцять – і це тільки офіційних [1].

Після хрещення Русі (988 р.) ставлення до сексу кардинально змінилося. Церква намагалася викоринити все, що було пов'язане з язичництвом, в тому числі й різноманітні сексуальні традиції, а також чітко регламентувала взаємини між чоловіком та жінкою. Гріхом уважався не тільки дошлюбний секс, а й фізична близькість між подружжям з метою, відмінною від зачаття дитини. Але навіть чоловіку з дружиною категорично заборонялося кохатися в піст, утримуватися від плотських втіх треба було і на великі свята. Заборонялися любові в середу, п'ятницю та неділю. Цнотливість стала найвищою цінністю [4]. Наприкінці XIII ст. офіційно був дозволений сексуальний контакт лише у класичній позиції – решта вважалася сатанинськими.

Церковні норми сприяли розвитку сімейної моральності, тому до злочинів проти сім'ї відносилися також статеві зв'язки поза межами шлюбу, шлюб або статеві стосунки з родичами, багатоженство, самовільне розлучення, примушення вступу до шлюбу.

Отже, сексуальні традиції Київської Русі, сформовані язичниками в дохристиянський період, були досить розкутими, різноманітними та носили сакральний характер. Однак, після офіційного запровадження християнства в сексуальній культурі Київської держави відбулися кардинальні зміни й церква почала насаджувати негативне ставлення до сексу. Всі дії церкви були спрямовані на викоринення статевого стосунку як таких, за виключенням заради продовження роду.

Список використаних джерел:

1. Еротичні традиції та обряди на Київській Русі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ukr.media/culture/343564/>.
2. Махній М. М. Зачарована етноеротика: Метаморфози українського лібідо /М.М. Махній – Чернігів: Видавець Лозовий В.М., 2012. – 320 с.
3. Плохій С. Брама Європи / Сергій Плохій ; пер. з англ. Романа Клочка. – Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. – 496 с.
4. Традиційна сексуальна культура українців [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://spadok.org.ua/tradytsionalizm/tradytsiyna-seksualna-kultura-ukrayintsiv>.